

2BLACKDOT..

“Esasen konu hep 2 nokta arasındadır”

Haftalık Politik ve Jeopolitik Gelişmeler

23 Şubat 2026 – Sayı 97

Bu hizmet size 2blackdot ve Tema Grup tarafından ücretsiz verilmektedir. Bu yazılanlar yatırım tavsiyesi değildir.

Hazırlayan: Hakan Çalışkantürk

2twoblackdots@gmail.com

<https://www.2blackdots.com>

*** Yasal Uyarı:*** Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; a racı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, yatırım ve kalkınma bankaları ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde ve yetkili kuruluşlar tarafından kişilerin risk ve getiri tercihleri dikkate alınarak kişiye özel olarak sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler ise genel niteliktedir. Bu yorum ve tavsiyeler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihinize uygun olmayabilir. Bu nedenle sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir. Gerek bu yayındaki gerekse bu yayında kullanılan kaynaklardaki hata ve eksikliklerden ve bu yayındaki bilgilerin kullanılması sonucundaki yatırımcıların ve/veya ilgili kişilerin uğrayabilecekleri doğrudan ve/veya dolaylı zararlardan, kar yoksunluğundan, manevi zararlardan ve her ne şekilde olursa olsun üçüncü kişilerin uğrayabileceği her türlü zarardan dolayı 2blackdot ve Hakan Çalışkantürk sorumlu tutulamaz.

ABD-İran Gerilimi 2026: Küresel Enerji ve Siyaset Senaryoları

ENERJİ ARZINDA 4 KRİTİK SENARYO

1. İran Sevkiyatının Engellenmesi

Risk:
1.6 Milyon
Varil/Gün

Fiyat Etkisi:
+10-12
Dolar Artış

2. İran'ın Hürmüz Boğazı'nı Hedef Alması

Risk:
~18 Milyon
Varil/Gün

Fiyat Etkisi:
90+ Dolar
Seviyesi

3. İran Petrol Tesislerine Doğrudan Saldırı

Risk:
3.1 Milyon
Varil/Gün

Fiyat Etkisi:
100+ Dolar
Seviyesi

4. Arap Körfezi Tesislerine Karşılıklı Saldırı

Risk:
18+ Milyon
Varil/Gün

Fiyat Etkisi:
150+ Dolar
(Tarihi Rekor)

PENTAGON'UN TRUMP'A SUNDUĞU 3 ASKERİ SEÇENEK

1. Zorlama (Coercion)

Rejimi devirmeyi hedeflemeyen, müzakere masasına zorlamaya yönelik sınırlı hava saldırıları.

2. Zayıflatma (Degradation)

Nükleer tesislerin, füze altyapısının ve hava savunma sistemlerinin sistematik olarak imha edilmesi.

3. Kaldırma (Removal)

Rejim liderliği ve Devrin Muhafızları komuta yapısının hedeflenerek sistematik çöküşün amaçlanması.

LOJİSTİK DARBOĞAZ: HÜRMÜZ BYPASS KAPASİTESİ

Alternatif Rotaların Kapasitesi Sınırlı

Suudi Arabistan (2.4 Milyon Varil), BAE 11 Milyon Varil yedek kapasite; toplam 18 Milyon Varillik riskin çok azı.

LNG Arzı Tehlikede

Katar'ın günlük 10 milyar metreküpü aşan doğalgaz sevkiyatı kasilebilir; küresel elektrik fiyatları artar.

SİYASİ RİSKLER VE ÇATIŞMA DİNAMİKLERİ

Son Dakika Anlaşması İhtimali Zayıf

Hamaney nükleer sigorta görüyor; Trump "zayıf" anlaşmayı yenilgi sayıyor.

İsrail Faktörü: Kontrolsüz Tırmanma

İsrail'in ABD'den bağımsız "önleyici saldırı" düzenlemesi, krizi ABD kontrolü dışına çıkarabilir.

Kullan ya da Kaybet İkilemi

İran, askeri yenilgiyi kaçınılmaz hissederse, Körfez enerji altyapısına topyekün saldırıya başvurabilir.

Jeopolitik ve Küresel Gelişmeler:

TRUMP İRAN'A SALDIRIRSA¹: MUHTEMEL SENARYOLAR

1. BÖLÜM: ENERJİ SENARYOLARI

Son günlerde ham petrol fiyatları, ABD ve İran temsilcileri arasında yapılan ikinci tur dolaylı görüşmelerin 17 Şubat'ta temel anlaşmazlıkları çözmeden sona ermesinin ardından, İran'a yönelik olası askeri saldırılarla ilgili haberlerle birlikte dalgalanma gösterdi. Uluslararası gösterge Brent ham petrol fiyatları 17 Şubat'ta 67 dolara doğru düşerken, piyasalar hala ABD Enerji Bilgi İdaresi'nin 2026 için öngördüğü 58 dolarlık Brent ortalama fiyatına karşı artan risk gösteriyor.

Başkan Donald Trump, İran'ın nükleer zenginleştirmeyi tamamen bırakmaması, füze kapasitesine sıkı sınırlamalar getirmemesi ve bölgesel vekil gruplara verdiği desteği kesmemesi halinde olası askeri saldırıların sinyalini verdi. Bu Orta Doğu Körfez bölgesinde yeni bir çatışmanın yol açabileceği petrol arzı kesintisi riskini ortaya koyuyor.

Bu sefer hedefte petrol mü var?

Geçtiğimiz Haziran ayında İran ile İsrail arasında ABD'nin de katıldığı On İki Gün Savaşı sırasında Körfez petrol ihracatı büyük bir aksama yaşamadı. Bu durum tahmin edilebilirdi çünkü Körfez ihracat akışlarında bir kesinti, İran'ın kendi petrol ihracatını da durduracaktı. On İki Gün Savaşı devam ederken, İran petrol ihracatının engellenmeden devam etmesi nedeniyle varoluşsal bir krizle karşı karşıya olmadığını düşündü ve Tahran, Arap Körfezi petrol varlıklarını veya gemi taşımacılığını hedef almaya çalışmadı.

Tablo 1: Orta Doğu Körfez Petrol İhracatçılarının Hürmüz Boğazı'na Bağımlılığı
Günde milyonlarca varil

	Toplam ihracat	Körfez ihracatı	Hormuz'a bağımlılık
Suudi Arabistan	6.6	5.8	%89
Irak	3.4	3.3	%97
Birleşik Arap Emirlikleri	3.2	2.1	%66
İran	1.6	1.6	%100
Kuveyt	1.5	1.5	%100
Katar	0.8	0.8	%100

Kaynak: Vortexa .

CSIS

Günümüze gelecek olursak, İslam Cumhuriyeti, İsrail'in vurduğu darbelerden sonra, özellikle Hizbullah'ın yeteneklerinin zayıflatılması ve son zamanlarda 47 yıllık tarihindeki en büyük hükümet karşıtı ayaklanma dalgası² nedeniyle eşi benzeri görülmemiş bir kırılganlıkla karşı karşıya. Bu arada Trump, bölgede önemli askeri varlıklar toplayarak, Tahran'ı ABD taleplerini kabul etmeye zorlayarak ve Yüksek Lider Ayetullah Ali Hamaney'i şahsen tehdit ederek söylemini açıkça tırmandırıyor. Bu nedenle, ABD veya İsrail ile düşmanlıklar yeniden başlarsa, İran gerçekten de varoluşsal bir tehdit algılayabilir ve bölgesel petrol arzına yönelik karşı tehdidini devreye sokabilir. Orta Doğu Körfezi'ndeki altı petrol üreten ülke, dünya pazarlarına ulaşmak için Hürmüz Boğazı üzerinden engelsiz gemi trafiğine bağımlıdır. Bu stratejik su yoluna olan göreceli bağımlılıkları aşağıdaki **Tablo 1**'de gösterilmiştir.

ABD, İran'a baskıyı artırıyor: İkinci uçak gemisi Ortadoğu'ya gidiyor

(USS Gerald R. Ford) <https://tr.euronews.com/2026/02/13/abd-irana-baskiyi-artiriyor-ikinci-ucak-gemisi-ortadoguya-gidiyor>

¹ <https://www.csis.org/analysis/if-trump-strikes-iran-mapping-oil-disruption-scenarios>

² <https://www.pbs.org/newshour/world/more-than-7000-dead-in-irans-crackdown-on-protests-activists-say>

Olası Değişiklikler Nelere Benzeyebilir?

Petrol arzında yaşanabilecek dört olası aksama senaryosu ve Körfez bölgesinde sıvılaştırılmış doğal gaz ihracatında meydana gelebilecek bir kesinti senaryosuna ilişkin bir gözlem dikkate alınmalıdır.

ABD İran'a karşı Orta Doğu'daki askeri varlığını artırıyor

USS ABRAHAM LINCOLN (CVN 72)

Carrier Air Wing Nine (CVW-9) hava filosu

- F/A-18E/F Super Hornet
- F-35C Lightning II
- EA-18G Growler elektronik harp uçağı

GEMİLERDE

- Aegis Savaş Sistemi
- BGM-109 Tomahawk seyir füzeleri
- MK 41 Dikey Fırlatma Sistemleri

30.01.2026

CENTCOM yetki alanı

Orta Doğu'daki ABD askeri sayısı yaklaşık 50 bine çıktı

USS Roosevelt (DDG-80)

USS Delbert D. Black (DDG-119)

USS McFaul (DDG-74)

USS Abraham Lincoln (CVN-72)

USS Spruance (DDG-111)

USS Michael Murphy (DDG-112)

USS Mitscher (DDG-57)

USS Frank E. Petersen Jr. (DDG-121)

Senaryo 1: ABD veya İsrail, İran'ın ham petrol sevkiyatını sekteye uğratırsa

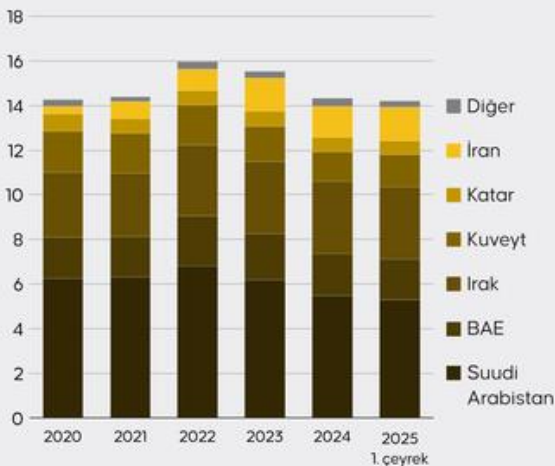
Bu, İran petrolünün gemilere yüklenmesinde kullanılan ana tesis olan Harg Adası'nın abluka altına alınması veya ele geçirilmesi ve İran ham petrolünü taşıyan petrol tankerlerinin ele geçirilmesi şeklinde olabilir.

Bu durum, tamamı Çin'e giden İran ham petrol ihracatının 1,6 milyon varile kadarını aksatabilir. Ancak petrol küresel ve değiştirilebilir bir emtia olduğundan, herhangi bir yerdeki aksama her yerdeki fiyatları etkiler. İran varillerinin kaybı, Çin'in ikame arz için teklif vermesine neden olur ve bu da muhtemelen küresel ham petrol fiyatında en az **10-12 dolarlık bir artış** anlamına gelir. Bu senaryo geri döndürülebilir; yani ABD veya İsrail, İran sevkiyatlarına karşı yürüttüğü kampanyayı herhangi bir zamanda, kalıcı bir hasar oluşmadan ve ihracat hacimleri daha sonra toparlanarak, tıpkı ABD'nin Venezuela petrol sevkiyatlarına uyguladığı karantina sonrasında görüldüğü gibi sonlandırabilir. Sigorta ve savaş riski primleri, fiyatları herhangi bir fiziksel arz kesintisinden daha uzun süre yüksek tutabilir.

Hürmüz Boğazı'ndan taşınan ham petrol miktarı

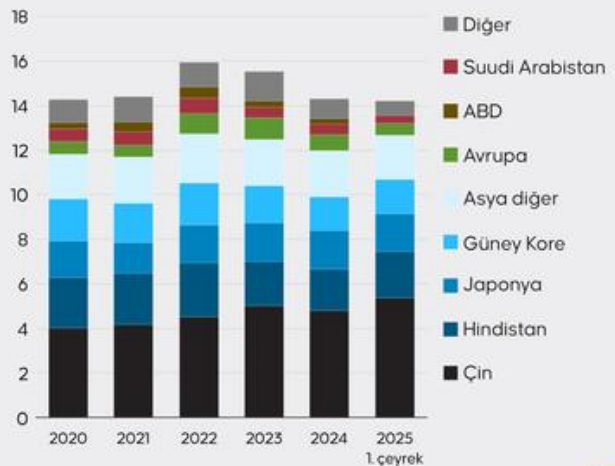
Menşei

Günlük ortalama, milyon varil

Taşınan ülke

Günlük ortalama, milyon varil

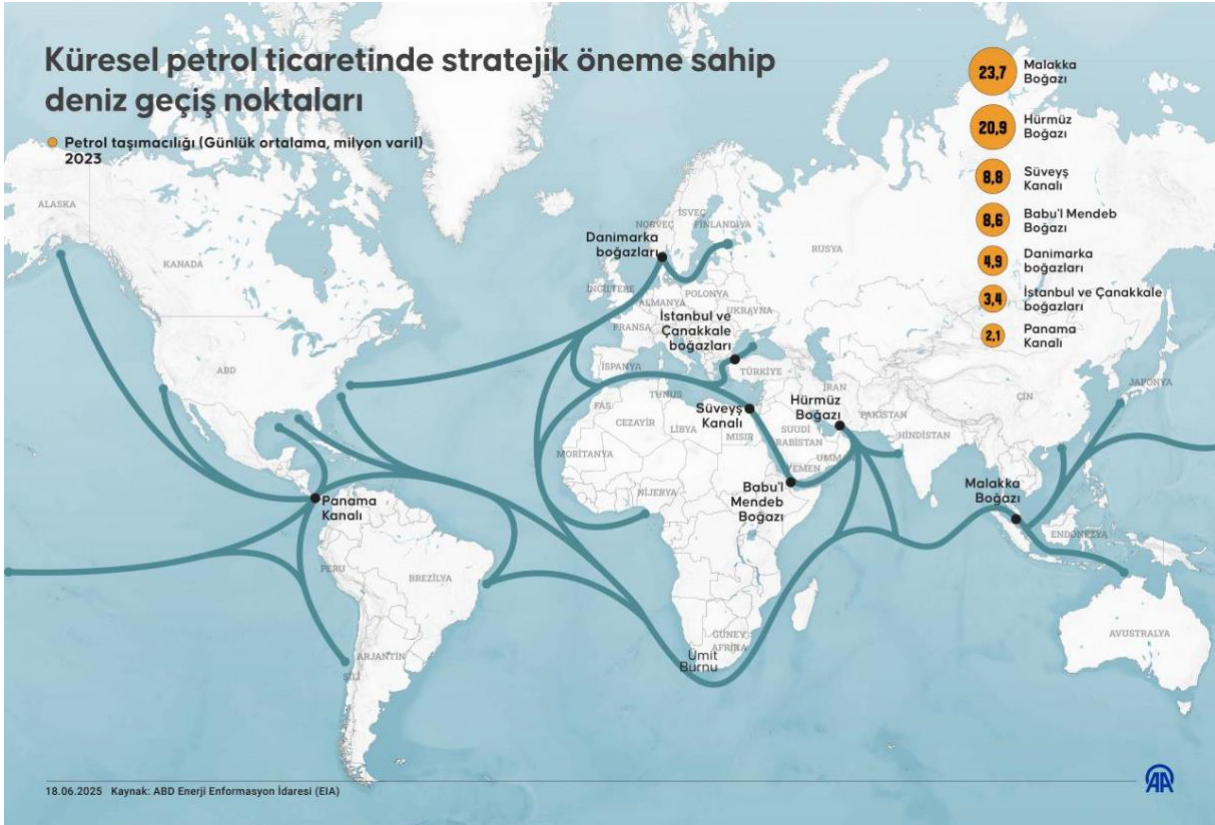
17.06.2025

Kaynak: EIA

Senaryo 2: İran, Arap Körfezi Petrol Taşımacılığını Aksatırsa

Bu kampanya muhtemelen, giriş ve çıkış gemi yollarının sadece iki mil genişliğinde olduğu Hürmüz Boğazı'ndan geçen Körfez ihracat akışlarını hedef alacaktır. İran, petrol tankerlerinin yönünü değiştirmeye veya kontrolünü ele geçirmeye çalışabilir ya da hızlı saldırı botları, insansız hava araçları, gemi savar füzeleri veya deniz mayınları kullanarak doğrudan saldırabilir. **Günde 18 milyon varile kadar (belki de çok daha az) İran dışı ham petrol ve rafine petrol ürünlerinin akışı kısıtlanabilir veya geçici olarak durdurulabilir.**

Bu senaryoda, müttefik deniz kuvvetleri enerji kargo akışlarına yönelik deniz ve kara tabanlı tehditleri etkisiz hale getirene kadar, birkaç milyon varil/günlük petrol sevkiyatı haftalarca aksayabilir. Petrol fiyatları başlangıçta artan navlun ve sigorta oranlarıyla birlikte yükselecek ve bazı gemi işletmecilerinin bölgeden kaçması, ihracat kapasitesini daha da azaltacaktır. Tüccarlar fiziksel bir aksamanın hacmini ve süresini değerlendirirken, **ham petrol fiyatları varil başına 90 doları aşabilir ve ABD perakende benzin fiyatlarını ulusal ortalama olarak galon başına 3 doların çok üzerine çıkarabilir (bazı bölgelerde daha yüksek).** Senaryo 1'de olduğu gibi, bu olaylar zinciri geri döndürülebilir; Tahran her an yıkıcı faaliyetlerini durdurabilir veya küresel güçler kesintiye uğratma girişimlerini bastırarak Körfez ihracat hacimlerinin toparlanmasını sağlayabilir.

<https://m.haber7.com/ekonomi/haber/3540090-orta-dogu-krizi-tasimaciligi-vurdu-hurmuz-bogazinda-gerilim>

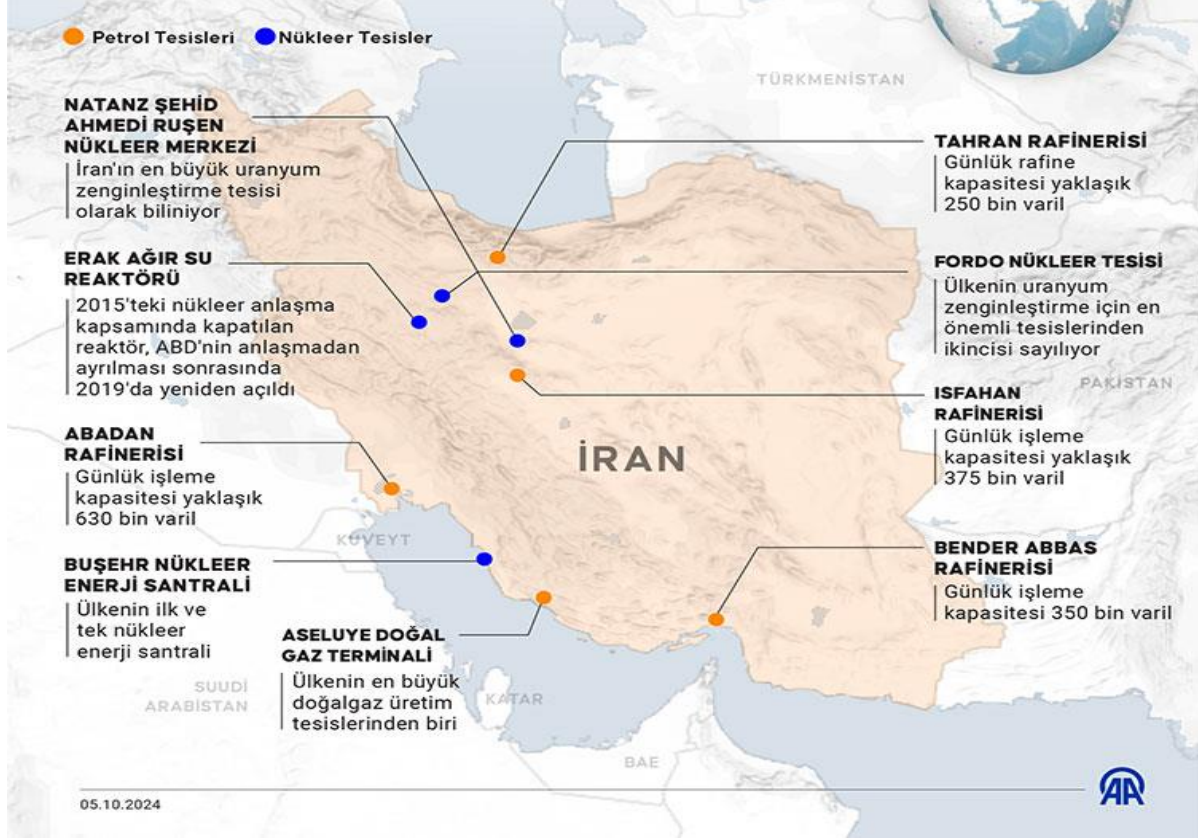
Senaryo 3: ABD veya İsrail Doğrudan İran Petrol Tesislerine Saldırırsa

Bu senaryoda, hava ve deniz kuvvetleri Harg Adası'na ve tedarik hatlarına, açık deniz üretim platformlarına ve (daha az olasılıkla) İran'ın petrol rafinerilerine saldıracaktır. İran'ın Harg Adası'ndaki ihracat terminali, ortalama 1,6 milyon varil/günlük ihracat hacminin neredeyse tamamını karşılıyor. Harg, gemi yükleme ekipmanının (hortumlar, pompalar ve bağlantı donanımı) devre dışı bırakılması veya imha edilmesi, petrol depolama tanklarının hasar görmesi veya denizaltı boru hatları aracılığıyla Harg'a ulaşan petrol akışının kesilmesi de dahil olmak üzere çeşitli şekillerde devre dışı bırakılabilir. Harg'a petrol teslimatındaki darboğaz noktaları arasında karadaki Ghurreh takviye istasyonu, Ganaveh'deki dağıtım istasyonu ve boru hatlarının kendisi yer almaktadır.

İran'ın 1,6 milyon varil/gün ham petrol ihracatı (Kharg ile sınırlı kalırsa) tehlikede olmakla kalmıyor, aynı zamanda ek 1,5 milyon varil/gün yerli petrol üretimi (platformlar/sahalar hedef alınırsa) ve benzin gibi ulaşım yakıtlarının yerli arzı da (rafineriler hasar görürse) tehlikeye giriyor. Petrol fiyatlarındaki etkiler, iki nedenden dolayı Senaryo 1'de öngörülen varil başına 10-12 dolarlık artıştan daha büyük olabilir:

ABD'li yetkililerin açıklamaları, İran'daki rafineri ve nükleer tesislerin durumunu gündeme getirdi

İsrail, İran'ın petrol tesislerine saldırı yapmayı planladığına dair tehditler savururken İran, herhangi bir saldırıya İsrail'in tüm enerji tesislerini ve altyapısını hedef alarak karşılık vereceklerini açıkladı

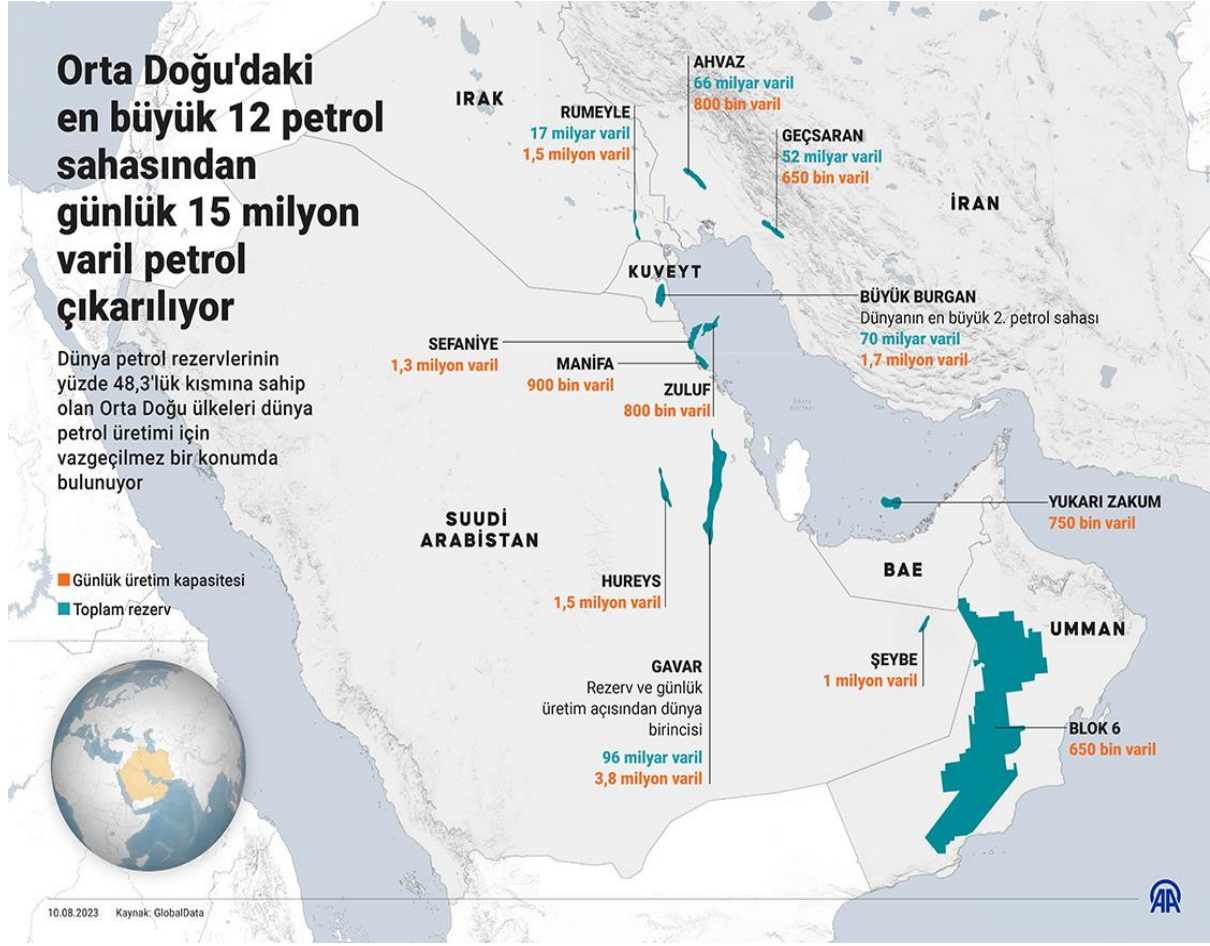

- (1) İran altyapısının hasar görmesi veya tahrip edilmesi, varillerin uzun bir süre piyasadan uzak kalmasına neden olabilir (OPEC'in yedek üretim kapasitesinin devreye girmesiyle telafi edilebilir) ve
- (2) İran'ın Senaryo 4'e benzer bir durumla (aşağıda açıklanmıştır) daha fazla tırmanması beklentisi. **Bu nedenle, bu senaryo petrol fiyatlarını varil başına 100 doların üzerine çıkarabilir.**

Senaryo 4: İran, Arap Körfezi petrol tesislerine doğrudan saldırırsa

Bu sonuç, üretim sahalarını, toplama ve işleme merkezlerini veya petrol ihracat terminallerini içerebilir. Bu senaryoda, hangi varlıkların devre dışı kalacağına ve ne kadar süreyle kalacağına bağlı olarak, **Körfez'den yapılan İran dışı 18 milyon varil/günlük petrol ihracatının önemli bir kısmı tehlikeye girebilir.** Etkilenen ülkelerin yerel ham petrol ve rafine ürün tedarikinde de potansiyel olarak milyonlarca varil/gün daha fazla risk söz konusu olabilir. Bu senaryo, **Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinin ardından 2022'de ulaşılan varil başına 130 dolardan daha yüksek, tarihi bir petrol fiyatı artışına yol açabilir.** O dönemde risk altında olan petrol arzı yaklaşık 5 milyon varil/gün idi.

3. Senaryoda olduğu gibi, bu durumda da petrol tesisleri ağır hasar görebilir veya hatta tamamen yok olabilir ve uzun bir süre ihracat kapasitesini ortadan kaldırabilir. Bu durum sadece karadaki altyapı için değil, özellikle ihracat kapasitesinde kritik bir darboğaz oluşturan açık deniz yükleme platformları için de geçerlidir.

Bu kırılganlığın bir örneği, Irak'ın Körfez'deki 3,5 milyon varil/günlük petrol ihracatının tamamının İran karasularına çok yakın açık deniz yükleme tesislerine bağlı olmasıdır. Bu açık deniz yükleme noktalarının onarımı önemli zaman alabilir; 29 Kasım'da Ukrayna'nın Karadeniz'deki Hazar Boru Hattı Konsorsiyumu terminalindeki benzer bir açık deniz yükleme platformuna düzenlediği saldırı, terminalin üretiminin üçte birini oluşturan 500 bin varil/günlük petrol üretimini aylarca devre dışı bırakmıştı.

Karada bulunan tesisler de savunmasızdır ancak mevcut onarım kaynaklarına bağlı olarak daha hızlı onarılabilirler. Örneğin, Eylül 2019'da Saudi Aramco'nun Abqaiq ham petrol işleme tesisine yapılan saldırı başlangıçta yaklaşık 5 milyon varil/günlük üretimi aksattı, ancak hızlı onarım çalışmaları sayesinde bu hacmin büyük kısmı iki haftadan kısa sürede eski haline getirildi.

Yeni bir yangın sırasında Hürmüz Boğazı üzerinden dünya pazarlarına yapılan sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) akışı da kesintiye uğrayabilir.

Katar'ın günde 10 milyar metreküpten fazla olan doğalgaz sevkiyatı, deniz mayınları veya doğalgaz tankerlerine yönelik doğrudan saldırılar ya da Ras Laffan Limanı'ndaki ihracat terminalinin devre dışı bırakılmasıyla azaltılabilir veya tamamen kesilebilir. Bu durum, ABD'ye kadar uzanan bölgelerde **elektrik fiyatlarını artırabilir** ve ABD'li tüketiciler için uygun fiyatlı enerji sağlama çabalarını zorlaştırabilir.

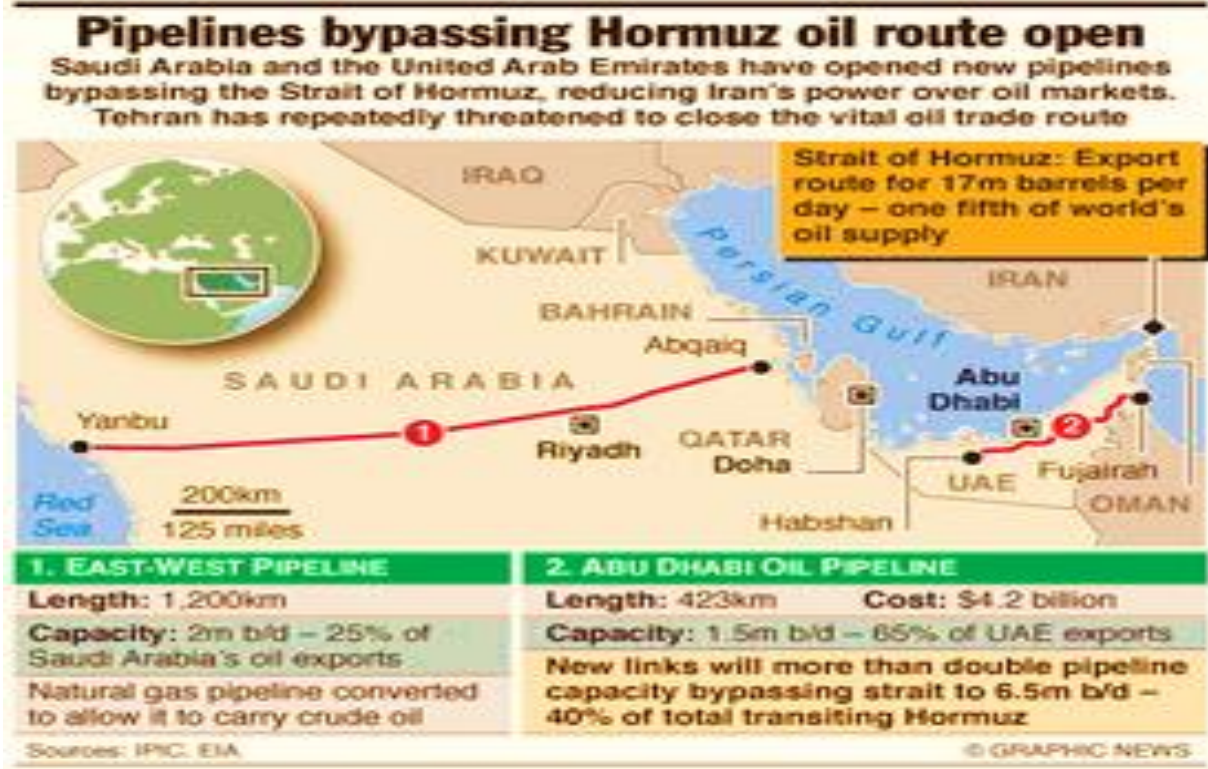
Hürmüz Bypass'ının Potansiyeli Sınırlı

CSIS'in 23 Haziran 2025 tarihli "[İran ile Savaş, Hürmüz Boğazı'ndaki Enerji İhracatını Nasıl Aksayabilir?](https://www.csis.org/analysis/how-war-iran-could-disrupt-energy-exports-strait-hormuz)" başlıklı yazısında³ açıklandığı gibi, Boğazı bypass eden ihracat rotaları, Körfez'den yapılan günlük ihracatın yalnızca küçük bir bölümünü karşılayabiliyor. Saudi Aramco'nun Doğu-Batı Boru Hattı, krallığın Doğu Bölgesi'ndeki petrol üretim merkezlerini Kızıldeniz'deki Yanbu Ticaret Limanı'na bağlıyor. Boru hattı, Körfez'den Kızıldeniz'e bazı varilleri yeniden yönlendirebilir, ancak yalnızca azaltılmış hacimlerde. Boru hattının kapasitesinin 5 milyon varil/gün olduğu tahmin ediliyor. Ancak halihazırda Yanbu'ya ihracat kargoları için yaklaşık 800 bin varil/gün ve Suudi Arabistan'ın orta ve batısındaki altı Saudi Aramco rafinerisine yaklaşık 1,8 milyon varil/gün tedarik sağlıyor. Bu da boru hattında yalnızca yaklaşık 2,4 milyon varil/gün yedek kapasite bırakıyor; bu da Suudi Arabistan'ın Körfez terminallerinden tipik 6 milyon varil/gün kapasitesine kıyasla, Körfez ihracatının yarısından daha azının yeniden yönlendirilmesini mümkün kılıyor.

³ <https://www.csis.org/analysis/how-war-iran-could-disrupt-energy-exports-strait-hormuz>

Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Körfez'den yaptığı günlük 2 milyon varil petrol ihracatının yaklaşık yarısını, Hürmüz Boğazı'nı atlayarak Umman Körfezi'ndeki Fujairah limanına boru hattı yoluyla yönlendirebilir. Fujairah, BAE'nin toplam 3,2 milyon varil/günlük ihracat hacminin yaklaşık üçte birini zaten karşılıyor; bu da kalan üçte birlik kısmın (1 milyon varil/gün) Hürmüz Boğazı'nın kapanması durumunda atıl kalacağı anlamına geliyor.

Diğer Körfez petrol ihraç eden ülkeleri (Irak, Kuveyt, Bahreyn, Katar - toplam 5,7 milyon varil/gün hacim) Hürmüz Boğazı'nı bypass etme kapasitesine sahip değil; aynı şekilde, Katar'ın günde 10 milyar metreküp LNG ihracatı için de başka bir çıkış noktası bulunmuyor.

Senaryolar Nasıl Gelişebilir?

Başkan Trump, istenmeyen petrol arzı kesintisine ve benzin fiyat artışına yol açmadan İran'la nasıl mücadele edeceği konusunda bir ikilemle karşı karşıya. Gece Yarısı Çekiç Operasyonu'nda ve Nicholas Maduro'yu yakalama operasyonunda Trump, olumsuz sonuç riski düşük olan askeri seçenekleri tercih etti (örneğin, ABD kayıpları, enerji fiyat artışları). Ancak 2. ve 4. senaryolar, Tahran'a Trump'ı İran'a karşı büyük bir askeri operasyon başlatmaktan caydırabilecek bir koz sağlıyor. Bu arada, geçen yaz İran'a karşı On İki Gün Savaşı'nı başlatan İsrail, belirsiz bir faktör olmaya devam ediyor.

Washington'ın, çoğu enerjiyle ilgili olmayan birçok hedef de dahil olmak üzere, İran'a yönelik kinetik eylemler için geniş bir hedef listesi olduğu kesin. Petrol kozu, Tahran'a karşı bir baskı kampanyasının parçası olarak kullanılacaksa, büyük olasılıkla 1. Senaryo (ABD/İsrail, İran'ın ham petrol sevkiyatını aksatır) ile başlayacak ve İran nasıl yanıt vereceği konusunda bir ikilemle karşı karşıya kalacaktır. Eğer İran 2. Senaryoyu (İran, Arap Körfezi petrol sevkiyatını aksatır) izlerse, Amerika Birleşik Devletleri İran'ın deniz ve kara tabanlı gemisavar yeteneklerini etkisiz hale getirmeye çalışacak ve Tahran'ı yalnızca 4. Senaryo (İran, Arap Körfezi petrol tesislerine doğrudan saldırır) seçeneğiyle baş başa bırakacaktır; bu da Amerika Birleşik Devletleri'nin 3. Senaryoyu (ABD/İsrail, İran petrol tesislerine doğrudan saldırır) uygulamasına ve rejimin tamamen yenilgiye uğratılmasına veya yok edilmesine yol açabilir. İran'ın "kullan ya da kaybet" ikilemi, Tahran'da bir yanlış hesaplama yol açabilir ve yenilgiyi önlemek için son kozu olarak 4. Senaryoya (Arap Körfezi petrol tesislerine doğrudan saldırılar) başvurabilir.

2. BÖLÜM: SİYASİ ve ASKERİ SENARYOLAR

Tarafların masaya "gerçek taviz" koymak istemediği, Trump'ın zayıf görünmek istemediği, İran rejiminin ise iç meşruiyet krizinde kendini rasyonel ama risk alan bir aktör olarak konumlandırmaya çalıştığı ve diplomasinin artık son aşamada zayıfladığı bir tabloda;

1. İran'ın "Son Dakika Anlaşması" Mümkün Değil

Hamaney, ABD'yi tatmin edecek türden bir nükleer geri adım atmayacak. Çünkü rejim nükleer programı rejimin sigortası olarak görüyor ve tam geri çekilme içerde "teslimiyet" algısı olarak algılanması yanında İsrail ve Körfez'e karşı stratejik denge aracının kaybedilmesi anlamına geleceğinden bu ihtimal çok zayıf.

2. Trump'ın “Zayıf Anlaşma” Takıntısı

Trump aslında savaş istemiyor ancak Obama tipi bir anlaşmayı da “kişisel ve siyasi yenilgi” olarak gördüğünden dolayı;

- Kısa vadeli taktik uzlaşılar
- Belirsiz denetim mekanizmaları
- “Söz verildi ama uygulanmadı” türü düzenlemeler Trump açısından **kabul edilebilir değil**. Bu nokta önemli çünkü: Diplomasi başarısız olursa, askeri seçeneğin *otomatikleştiği* eşik burası.

3. İsrail Faktörü: “ABD Zayıfsa Ben Vururum”

Eğer Trump İran'la “yumuşak” bir anlaşmaya giderse, Netanyahu'nun bunu **varoluşsal tehdit** olarak algılaması mümkün ve bu da İsrail'in **önleyici saldırı** ihtimalini yükseltecek bir unsur. ABD'nin kontrol etmek istediği kriz, **ABD dışı bir aktör tarafından tetiklenebilir ki** bu muhtemel bir savaş **kontrolden çıkarır**.

4. TRUMP'a Sunulan Üç Pentagon Seçeneği

Birbirinden izole değil, tırmanma halinde iç içe geçecek bazı çatışma senaryolarıysa şöyle;

Zorlama

- Sınırlı hava saldırıları
- Rejimi devirmeyi hedeflemez
- Amaç: İran'ı masaya zorlamak

Zayıflatma

- Nükleer tesisler
- Füze altyapısı
- Hava savunma sistemleri
- Komuta-kontrol merkezleri

Kaldırma

- Rejim liderliği
- Devrim Muhafızları komuta yapısı
- Sistemik çöküş hedefi

ABD kamuoyu ve kongre baskısı yanında “Yeni bir Orta Doğu savaşı” imajından kaçınma nedeniyle Trump'ın ilk aşamada en sınırlı seçenek olan zorlamayı tercih edeceğini öngörülse de; bu tercih İran'ın vereceği tepkiye aşırı duyarlı olduğundan yüksek düzeyli çatışma riskine açık.

5. İRAN'IN Sembolik Ama Tehlikeli Muhtemel Karşılığı

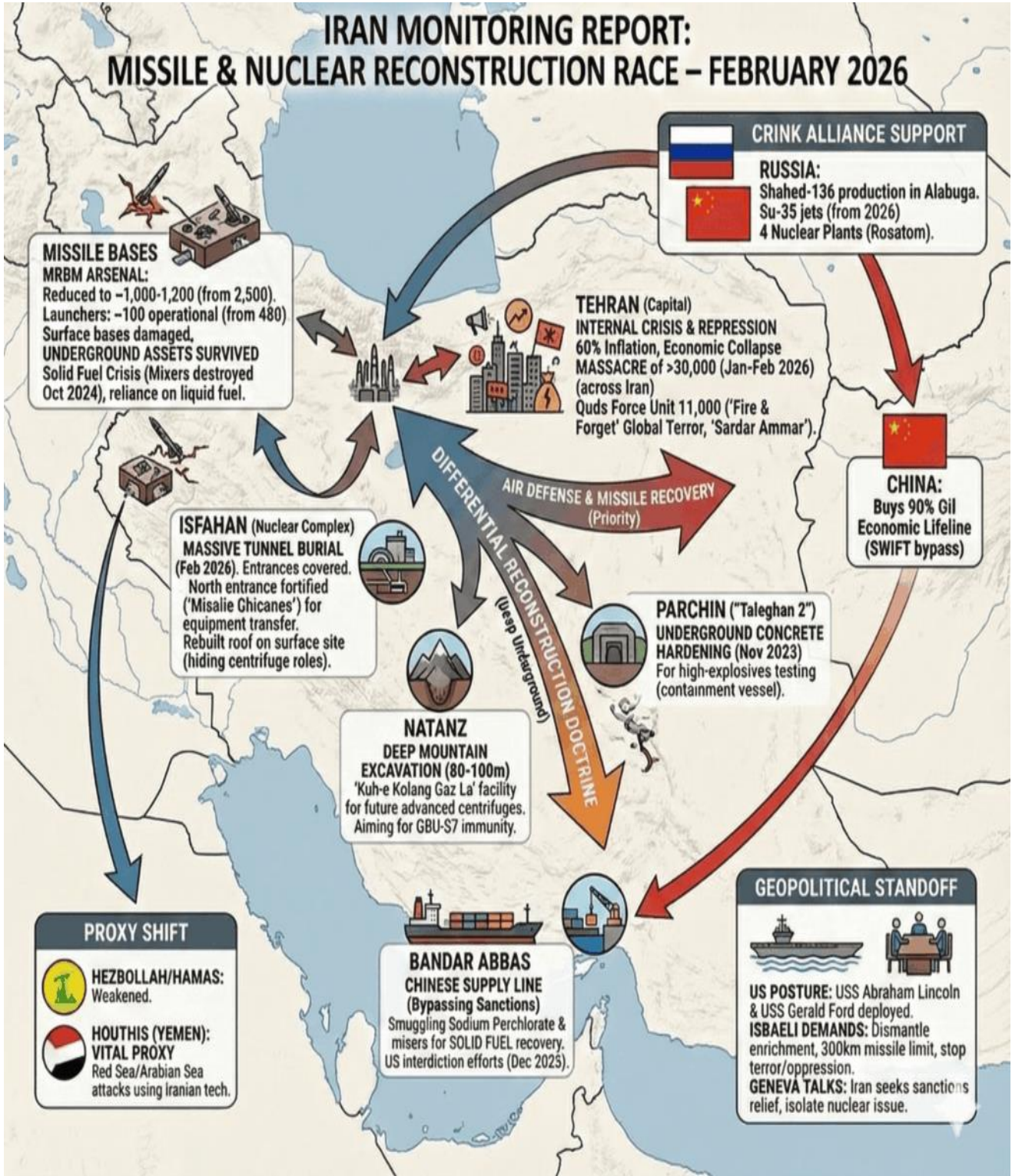
İran'ın ilk refleksi: ABD üslerine sınırlı saldırılar ve vekil gruplar üzerinden eylemler yanında deniz trafiğinde rahatsızlık yaratacak karşı hamleler olsa da amacı rejimin zayıf görünmesini engellemek ve savaşı topyekûn hale getirmemek olacak rejimin “Sınırlı” olarak planlanan misillemesi ABD tarafından farklı okunabilecektir. Zira İran, misillemenin dozunu yanlış ayarlarsa Trump bunu “caydırıcılık zafiyeti” olarak algılayabilecek ve ABD otomatik olarak “Zayıflat” seçeneğine geçebilecektir. Çatışmanın nitelik değiştirime ve kriz değil, savaş mantığının devreye girmesi ihtimali yüksek.

6. İRAN'DA Toplumsal Yeni Gelişmeler

ABD saldırısı sonrası ekonomik şokla birlikte güvenlik zafiyeti algısı ve rejim elitlerine öfke yanında **kendiliğinden rejim değişimi** yaratmayacağı öngörülse de yeni protesto dalgalarının **muhtemel** olduğunu söylemek mümkün. Ancak İran rejimi, geniş protestolar karşısında **yumuşamadan** güvenlik güçleriyle ve özellikle Devrim Muhafızlarıyla kitlesel tutuklamalara dönüştürerek internet ve iletişim kesintileriyle iç çatışma **ahlaki-politik** bir boyuta taşınabilir. Protestolar kanlı biçimde bastırılırsa veya sivil ölümler görüntülerle yayılırsa ABD açısından “Sınırlı operasyon” söylemi çöker ve “Zayıflat”tan “Kaldır”a geçilebilir. **Çatışma eşiğine geçiş geri dönüşü olmayan güçlü bir olasılık olarak öne çıkar.**

SONUÇ

Savaş **niyetle değil, yanlış algılar, prestij kaygısı ve iç siyaset baskılarıyla** çıkar. Ve özellikle ABD–İran krizinde en büyük risk, tarafların “kontrollü tırmanma”ya aşırı güvenmesi, üçüncü aktörlerin asimetrik etkilerini göz ardı etmeleri ve özellikle enerjiye bağlı ekonomik sonuçların beklenenden farklı küresel sonuçlar ortaya koyabilme potansiyeline sahip olmasıdır.

Prof. Dr. Murat KOÇ / Çağ Üniversitesi Bölgesel Güvenlik Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi